

DORIN POPESCU

1904—1987

La 27 mai 1987 s-a stins din viață după o lungă și grea suferință Dorin Popescu arheolog valoros, cu înalte calități umane. S-a născut la 25 mai 1904 în com. Făget, jud. Timiș. A făcut studiile secundare la Brașov, iar cele universitare la Facultatea de litere și filozofie din București între anii 1921—1925. Remarcat de magistrul Vasile Pârvan pentru aptitudinile și sîrguința sa, a devenit încă din 1924 asistent la Muzeul Național de Antichități.

După absolvirea facultății și-a continuat, la propunerea lui V. Pârvan, studiile între 1926—1929, ca membru al Școlii române din Franța, de la Fontenay aux Rozes, condusă de Nicolae Iorga. Acolo a colaborat alături de S. Lambrino la o mare lucrare de bibliografie antică condusă de prof. Marouzeau. În aceeași perioadă face o călătorie de studii în Spania și în Cehoslovacia unde vizitează muzee, precum și în Germania unde se documentează în bibliotecile din Berlin. În iunie 1932 și-a susținut la Universitatea din București teza de doctorat, *Epoca de bronz în Transilvania*, în fața unei comisii din care făceau parte prof. D. Gusti (președinte), I. Andrieșescu și Gh. Murnu (referenți), precum și S. Mehedinți și C.C. Giurescu, primind calificativul „magna cum laude”. În 1935—1936 a fost membru ospitant al Școlii române din Roma.

Activitatea arheologică de teren a început-o participînd alături de V. Cristescu, Vl. Dumitrescu, R. Vulpe și Gh. Ștefan la cercetările de supra-

față organizate de V. Pârvan în anii 1923—1924 în sudul Cîmpiei Române, între Olt și Mostiștea. În 1926 a lucrat la Histria împreună cu Gh. Ștefan sub conducerea lui V. Pârvan. Primele săpături arheologice proprii le-a efectuat trimis de V. Pârvan la Lechința de Mureș (1925), cercetări la care a participat în prima parte și Vl. Dumitrescu.

În M.N.A. a avut funcțiile de asistent, șef de lucrări și director adjuncț (1953—1956), director fiind atunci Gh. Ștefan. Această din urmă calitate și-a menținut-o în continuare (după transformarea M.N.A. în Institutul de arheologie, în 1956, când Muzeul devine secție a noii instituții), până în 1970, perioada în care funcția de director o avea Emil Condurachi. Dorin Popescu a fost membru al comitetelor de redacție ale revistelor *Studii și cercetări de istorie veche*, *Materiale și cercetări arheologice* și *Dacia*, nouvelle serie. În 1956 a fost ales membru corespondent al Institutului arheologic german, iar în 1970 membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice. Încă din 1942 i se acordase, pentru activitatea sa, premiul „Vasile Pârvan”.

Dorin Popescu a efectuat săpături arheologice în mai multe obiective din diverse epoci: Lechința de Mureș (1925), Cunești (1930), Atmăgeaua Tătărașă (1936 alături de Vl. Dumitrescu) Abruș (1938 împreună cu Bucur Mitrea), ultimele două în sudul Dobrogei (R.P. Bulgaria), Pecica, Rovine și Semlac (1943), Socodor (1948), Frumușani (1948), Vârșand (1949), Cristești (1950), Tariverde (1951—1952), Morești (1951, 1953—1954). Cercetările lui Dorin Popescu au adus la lumină și au valorificat materiale din toate epocile, începând cu epoca neolitică și terminând cu perioada feudală timpurie.

Pe baza cercetărilor de la Cunești (așezare de tip Gumelnița) și de la Vârșand, în „Movila Viezuriste” (așezare de tip Tisa) a adus contribuții la cunoașterea neoliticului din sudul și respectiv din vestul României.

Preocuparea sa cea mai constantă în decursul întregii activități, dintre 1925 și 1975, a constituit-o studiul epocii bronzului. Lucrarea prezentată ca teză de doctorat în 1932 a fost pregătită pentru tipar, respectiv completată cu informare obținută în anii următori și publicată în 1944, *Die frühe und mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen*. Ulterior contribuții importante pentru cunoașterea epocii bronzului din vestul României au oferit cercetările lui Dorin Popescu în două așezări de tip Otomani (Socodor și Vârșand — „Movila dintre vii”). Avântul cercetărilor în anii socialismului, începând cu anul 1949, a sporit documentarea arheologică și a favorizat redactarea tratatului *Istoria României*, I. București, 1960. Apariția acestei ample sinteze ca și rezultatele cercetărilor care au urmat l-au determinat pe Dorin Popescu să inițieze serialul de articole apărute în *Studii și cercetări de istorie veche* (1961—1969), în care prezintă, discută și ridică probleme referitoare la perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului, precum și la perioadele timpurie și mijlocie ale epocii bronzului.

Istoria geto-dacilor a revenit frecvent în preocupările lui Dorin Popescu. A publicat tezaure și diverse materiale geto-dacice, a făcut săpături la Teriverde unde au fost evidențiate relațiile dintre geți și greci în teritoriul rural al Histriei și s-a ocupat în mai multe rânduri de problema sciților și a celților în Dacia. În mult controversata problemă a caracterului pătrunderii sciților în spațiul carpato-dunărean — care a oscilat între invazii pustuitoare sau numai raiduri și influențe culturale — aprecierile

lui Dorin Popescu s-au remarcat prin profunzime și obiectivitate. El n-a susținut prezența masivă a sciților în Dacia, dar, ca și Pârvan, a sesizat esențialul, respectiv urmările negative asupra evoluției geto-dacilor din Hallstattul târziu și din Latène-ul timpuriu.

Dorin Popescu a manifestat mult interes în studierea tezaurilor și a obiectivelor (arme și podoabe) de aur și argint din epoca bronzului și din vremea geto-dacilor. Evidențiind importanța artistică a obiectelor, el a încercat să discearnă în măsura posibilului și semnificația lor social-politică.

A adus contribuții importante la istoria perioadei feudale timpurii din Transilvania, pe baza necropolelor descoperite la Socodor, Vârșand și Morești.

Lucrările lui Dorin Popescu se remarcă prin expunerea corectă a realităților arheologice, prin interpretări prudente și obiective ca și prin claritate.

Eram student în 1949 când l-am cunoscut pe Dorin Popescu la Muzeul Național de Antichități, cu prilejul organizării primei campanii de cercetări arheologice, pe baza unui plan național, sub egida Academiei R.P. România, recent reorganizate. Deși M.N.A. avea atunci un personal relativ redus, constituia cea mai puternică instituție arheologică din țară, alcătuită în cea mai mare parte din elevii și colaboratorii lui V. Pârvan, I. Andrieșescu și S. Lambrino. Numit în 1950 asistent la M.N.A. am lucrat câteva luni în aceeași cameră cu Dorin Popescu. M-a primit cu o bunăvoință părintească, ceea ce însemnat mult pentru mine, atunci când eu ca și colegii din generația mea aveam un adevărat cult pentru personalitățile consacrate de la M.N.A. Înalt, frumos, distins prin educație și cultură, Dorin Popescu se deosebea mai ales prin omenia sa. În vara anului 1952 am avut plăcerea de a lucra împreună pe șantierul de la Tariverde (zona rurală a Histriei). Obiectivul cercetat nu intra în specialitatea sau în preocupările sale. Lucrând metodic și având o cultură arheologică complexă, caracteristică majorității arheologilor vîrstnici, Dorin Popescu reușea să surprindă și să interpreteze semnificațiile esențiale ale descoperirilor.

Era o fire meditativă dar deschisă și comunicativă. Nu întâmplător a înclinat spre științele sociale. Opțiunea pentru arheologie s-a datorat însă în mare măsură influenței lui V. Pârvan, dar și a lui Vl. Dumitrescu, de care l-a legat o strînsă prietenie încă din adolescență. Îmi vorbea despre V. Pârvan cu dragoste și admirație. Referitor la colegii săi, indiferent de relațiile mai mult sau mai puțin prietenești, era obiectiv, apreciind fără ezitare calitățile lor științifice sau etice. Chiar atunci când critica, era binevoitor. Își recunoștea limitele înțelegerii cum prea puțini o pot face. Îi plăcea literatura și își găsea timp și pentru lectură. Nu avea idei preconcepute nici în problemele de viață și nici în cele arheologice.

Personalitatea lui Dorin Popescu s-a evidențiat și mai limpede în lunga perioadă (1953—1970) când a fost director adjunct. N-a dorit funcția, ba chiar la un moment a încercat să se elibereze de această sarcină dar n-a reușit. A rămas același om conștiincios și binevoitor. A contribuit în mare măsură la buna desfășurare a activității institutului, încercînd să rezolve pe măsura posibilităților problemele generale și pe cele individuale, indi-

ferent de relațiile sale cu persoanele respective. Majoritatea am văzut în persoana lui un prieten și un bun sfătuitor. Activitatea sa științifică a continuat, dovadă fiind numeroasele lucrări publicate în această perioadă.

Dorin Popescu a lăsat în memoria arheologilor din institutul nostru, a celor din țară și a celor de peste hotare, care l-au cunoscut, imaginea unei personalități științifice remarcabile și totodată a unui om cu o comportare ireproșabilă, profund umană.

La numai două săptămâni (10 iunie) după dispariția lui Dorin Popescu s-a stins după o lungă suferință soția sa Valeria Popescu, persoană stimată și apreciată de cei ce au cunoscut-o. A urmat cursurile Facultății de litere și filozofie, secția istorie-geografie. A funcționat ca muzeograf la Muzeul de artă, iar în perioada 1952—1966 la M.N.A și respectiv Institutul de arheologie. În afară de atribuțiile sale în calitate de muzeograf a realizat cu un talent excepțional copii după o serie de obiecte de artă preistorică. Menționăm statueta „gînditorului” din necropola neolitică de la Cernavoda (aparținind culturii de tip Hamangia) și statuetele din necropola din epoca bronzului de la Cîrna (cultura Gîrla Mare). A participat alături de Dorin Popescu la cercetările de la Tariverde și Morești (1952—1954). Prin activitatea și comportarea sa Valeria Popescu a lăsat colegilor din institut o amintire frumoasă.

BIBLIOGRAFIE

Studii, rapoarte, Note

Fouilles de Lechinșa de Mureș, Dacia, 2, 1925, p. 364—344.

— *O mare așezare preistorică, Ariușd, Țara Bîrsei, 3, 1931, 4, p. 369—378.*

— *Les habitations de l'époque néo-énéolithique en Roumanie, Istros, 2, 1935, 20 p.*

— *Deux découvertes de la fin de l'Âge du Bronze en Transylvanie, RIR, 5—6, 1935—1936, p. 218.*

— *Două topoare de bronz în România, ibidem, 7, 1937, 1—2, p. 151—155.*

— *Les fouilles de Cunești, Dacia, 5—6, 1935—1936 (1938), p. 109—120.*

— *Fibules en bronze des collections du Musée National des Antiquités, ibidem, p. 239—246.*

— *La tombe à œre de Casimcea (Dobrogea), Dacia, 7—8, 1937—1940 (1941), p. 85—91.*

— *Dépôt de bronzes de Apa, ibidem, p. 119—125.*

— *Objets de parure gëto-daces en argent, ibidem, p. 183—202.*

— *Sciții în Transilvania, Transilvania, Sibiu, 74, 1943, 3—4, p. 1—20.*

— *Die frühe und mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen, București, 1944 (monografie, 147 p.).*

— *Celții în Transilvania, Transilvania, Sibiu, 75, 1944, 8—9, p. 639—666.*

— *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Pecica Rovine și Semlac (jud. Arad), în: Raport asupra activității MNA din anii 1942 și 1943, București, 1944, p. 152—154.*

— *Le bracelet celtique à demi-ovés d'Uroi (dép. Hunedoara, Transylvanie), Dacia, 9—10, 1941—1944 (1945), p. 183—188.*

— *Le trésor de monnaies „daces” de Tulgheș, ibidem, p. 201—220.*

— *Fibeln aus dem Nationalmuseum für Allertümer in Bukarest, ibidem, p. 485—505.*

— *Nouveaux trésor gëto-daces en argent. Trésor de Herăstrău, Dacia, 11—12, 1945—1947 (1948), p. 35—69.*

— *Săpăturile arheologice din jud. Arad, Studii, 2, 1949, 1, p. 88—93.*

— *Săpăturile de la Virșand (1949), SCIV, 1, 1950, 1, p. 149—154.*

— *Săpăturile de la Cristești (1950), SCIV, 2, 1951, 1, p. 279—283.*

— *Exploatarea și prelucrarea metalelor în Transilvania pînă la cîmpirea romană, SCIV, 2, 1951, 2, p. 27.*

- *Șantierul Histria (1951). Săpăturile de pe teritoriul rural al celății. Așezarea de la Tari-verde*, SCIV, 3, 1952, p. 269—276.
- *Șantierul Histria (1952)*, II. 8. *Tari-verde*, SCIV, 4, 1953, 1—2, p. 129—136.
- *Noi considerații asupra prelucrării argintului în Dacia*, în *Studii și referate privind istoria României*, 1, 1954, p. 89—104.
- *Asupra tezaurului de aur de Ostronul Mare (în colaborare cu Valeria Popescu)*, SCIV, 6, 1955, 3—4, p. 865—880.
- *Sondajele de la Socodor, 1848*, *Materiale*, 2, 1956, p. 43—88.
- *Săpăturile de la Virșand, 1949*, *ibidem*, p. 89—152.
- *Sondajele de la Cristești, 1950*, *ibidem*, 153—195.
- *Prelucrarea aurului în Transilvania înainte de cucerirea română*, *ibidem*, p. 196—250.
- *Einige Bemerkungen zur Bronzezeit Siebenbürgens. Aus Grund des neuesten Grabungsergebnisse von Tószeg und der neueren rumänischen Forschung*, *ActaArchHung*, 7, 1956, p. 310—320.
- *Problema sciților în Transilvania în opera lui Vasile Pârvan*, SCIV, 9, 1958, 1, p. 9—38.
- *Le trésor dace de Sincăieni, Dacia, N.S.*, 3, 1958, p. 157—206.
- *Săpăturile arheologice de la Retevoești (în colaborare cu D.V. Rosetti)*, *Materiale*, 6, 1959, p. 703.
- *Celții pe teritoriul Daciei*, în *Istoria României*, I, București, 1960, p. 232—237.
- *Asupra unor tezaure de aur din epoca bronzului*, SCIV, 13, 1962, 2, p. 399—414.
- *Autour de la question des Scythesin Transilvanie, Dacia, N. S.*, 6, 1962, p. 443—455.
- *Zu einigen bronzezeitlichen Hortfunde aus Transilbanien*, *ibidem*, p. 429—441.
- *Două descoperiri celtice din Oltenia*, SCIV, 14, 1963, 2, p. 403—412.
- *Über die bronzezeitlichen Streitätze mit Nachenscheibe, Dacia, N. S.*, 7, 1963, p. 91—114.
- *Le centenaire du Musée National des Antiquités, Dacia, N. S.*, 8, 1964.
- *Dépôts de l'âge du bronze moyen (în colaborare cu Mircea Rusu)*, București, 1966, 2p + 15 pl. UISPP. *Inventaria Archaeologica, Corpus des ensembles archéologiques sous direction de M.E. Mariën. Roumanie Fasc. 1 (R1—14)*.
- *Iarăși problema sciților din Transilvania*, SCIV, 18, 1967, 2, p. 333—342.
- *Eneolitic, perioada de tranziție, perioada cuprului sau începuturile epocii bronzului?*
- *O problemă de terminologie*, *Aluta*, 1970, 1, p. 55—61.
- *L'art du métal dans la Dacie Préromaine, în Trésors de l'art ancien*, Paris, 1970.
- *O nouă carte despre epoca bronzului în România*, SCIV, 23, 1972, 4, p. 619—632.
- *Brățara de aur de la Dipșa, File de istorie*, 3, 1974, p. 56—64.
- *Das gepidisches Gräberfeld von Morești, Dacia, N. S.*, 18, 1974, 189—238.
- *Tezaurile de aur de la Sacoșu Mare și Căuaș*, *Tibiscum*, 4, 1975, p. 41—74, pl. III—VIII.

Discuții asupra epocii bronzului din România (1961—1972)

- *Probleme ale epocii bronzului în Transilvania*, SCIV, 12, 1961, 2, p. 377—385.
- *Asupra unor tezaure de aur din epoca bronzului*, SCIV, 13, 1962, 2, p. 399—411.
- *Asupra începuturilor epocii bronzului în România*.
- I. SCIV, 16, 1965, 1, p. 129—144.
- II. SCIV, 16, 1965, 2, p. 323—335.
- III. SCIV, 16, 1965, 4, p. 775—786.
- IV. SCIV, 17, 1966, 1, p. 157—169.
- V. SCIV, 17, 1966, 3, p. 557—569.
- *Cîteva considerații asupra perioadei a II-a a epocii bronzului în România*.
- I. SCIV, 18, 1967, 1, p. 155—165.
- II. SCIV, 19, 1968, 2, p. 313—324.
- III. SCIV, 20, 1969, 4, p. 575—538.

Săpăturile arheologice din România, în anii 1956—1970, cronică în SCIV

- 1956, 8, 1957, 1—4, p. 353 și urm.
- 1957, 9, 1958, 1, 141.
- (în colab. cu Vl. Dumitrescu);
- 1958, 10, 1959, 1, 145.

— 1959, 11, 1960, 1, 182.	— 1965, 17, 1966, 4, 709.
— 1960, 12, 1961, 1, 133.	— 1966, 18, 1967, 3, 521.
— 1961, 13, 1962, 1, 201.	— 1967, 19, 1968, 4, 677.
— 1962, 14, 1963, 2, 451.	— 1968, 20, 1969, 3, 471.
— 1963, 15, 1964, 4, 551.	— 1969, 21, 1970, 3, 493.
— 1964, 16, 1965, 3, 587.	

Les fouilles archeologique dans la Roumanie, 1957—1970, Dacia N.S.

— 1957, II, 1958, p. 479 (In colaborare
cu Vi. Dumitrescu)	— 1963, VIII, 1964, 385.
— 1958, III, 1959, 587.	— 1964, IX, 1965, 469.
— 1959, IV, 1960, 577.	— 1965, X, 1966, 383.
— 1960, V, 1961, 567.	— 1966, XI, 1967, 375.
— 1961, VI, 1962, 514.	— 1967, XII, 1968, 421.
— 1962, VII, 1963, 569.	— 1968, XIII, 1969, 507.
	— 1969, XIV, 1970, 431.

Referințe

- Jan Filip, *Enziklopädisches Handbuch zur Ur und Frühgeschichte Europas*, Praga, 1969, p. 1069.
- *Enciclopedia istoriografiei românești*. București, 1978, p. 268.
- Eugen Comșa, *Dorin Popescu la 80 de ani*. SCIV, 35, 1984, 4, p. 373—374.
- Constantin Preda, *Dorin Popescu à 80 ans*, Dacia, N. S., 28, 1984, p. 181.

Sebastian Morintz